

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU GEOGRAFSKI FAKULTET
REPUBLIČKA AGENCIJA ZA PROSTORNO PLANIRANJE**

u saradnji sa

Ministarstvom prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja
Ministarstvom građevinarstva i urbanizma
Opštinom Čajetina
Gradom Užice

organizuju

**peti naučno-stručni skup
sa međunarodnim učešćem**

**LOKALNA SAMOUPRAVA
U PLANIRANJU I UREĐENJU
PROSTORA I NASELJA**

Zbornik radova mladih istraživača

Urednici:
Dr Dejan Đorđević
Mr Aleksandar Đorđević

Beograd, april 2014.

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU GEOGRAFSKI FAKULTET
REPUBLIČKA AGENCIJA ZA PROSTORNO PLANIRANJE**

Izdavač:

Asocijacija prostornih planera Srbije
Univerzitet u Beogradu Geografski Fakultet

Za izdavača:

Miroslav Marić
Dr Dejan Filipović

Urednici:

Dr Dejan Đorđević
Mr Aleksandar Đorđević

Tehnički urednik:

Msr Milan Radović

Priprema i dizajn korica:

Dragutin Nježić
Mr Aleksandar Đorđević

Štampa diska:

„ArtS DESIGN“ - Beograd

Tiraž:

200 primeraka

Beograd, april 2014.

Izdavanje zbornika radova finansijski pomoglo:

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

Napomena: Referati su štampani u obliku autorskih originala te Organizacioni i Uređivački odbor ne preuzimaju odgovornost za tehnički i stručni sadržaj.

PROGRAMSKI ODBORI SKUPA

KOORDINACIJA SKUPA:

Miroslav Marić, Institut za puteve Beograd, predsednik Asocijacije prostornih planera Srbije
Mr Zoran Radosavljević, Ministarstvo građevinarstva i urbanizma

POČASNI ODBOR SKUPA:

Prof. dr Dejan Filipović, dekan Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu
Mr Dragan Dunčić, direktor Republičke agencije za prostorno planiranje
Prof. dr Milan Bačević, ministar prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja
Mr Velimir Ilić, ministar građevinarstva i urbanizma
Dragoljub Zindović načelnik Zlatiborskog okruga
Milan Stamatović, predsednik opštine Čajetina
Saša Milošević, gradonačelnik grada Užica

NAUČNI ODBOR SKUPA:

Dr Bogdan Lukić, Univerzitet u Beogradu Geografski fakultet,
predsednik naučnog odbora
Dr Dejan Đorđević, Univerzitet u Beogradu Geografski fakultet
Dr Dragutin Tošić, Univerzitet u Beogradu Geografski fakultet
Dr Velimir Šećerov, Univerzitet u Beogradu Geografski fakultet
Dr Milan Punišić, Univerzitet u Prištini Prirodno matematički fakultet sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici
Dr Milica Bajić Brković, Univerzitet u Beogradu Arhitektonski fakultet
Dr Vesna Zlatanović - Tomašević, Visoka građevinsko-geodetska škola Beograd
Dr Janko Veselinović, Univerzitet u Novom Sadu Poljoprivredni fakultet
Dr Marko Krevs, Oddelek za geografiju Filozofska fakulteta Ljubljana
Dr Thomas Dillinger, Vienna University of Technology, Faculty for Architecture an Planning
Dr Aaron Gutiérrez, Rovira i Virgili University - Department of Geography

ORGANIZACIONI ODBOR SKUPA:

Mr Aleksandar Đorđević, Univerzitet u Beogradu Geografski fakultet,
predsednik organizacionog odbora
Žarko Duškov, Univerzitet u Beogradu Geografski fakultet
Mr Đorđe Milić, Republička agencija za prostorno planiranje
Ma Ivana Stefanović, Republička agencija za prostorno planiranje
Milan Pejić, EKO-URBO PLAN d.o.o, Užice
Mr Dejan S. Đorđević, JP Palanka, Smederevska Palanka
Ma Milan Radović, Univerzitet u Beogradu Geografski fakultet
Ruža Penezić, JP Direkcija za izgradnju, Užice
Ma Branko Protić
Jovana Munjas, d.p.p.

UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM I ODRŽIVI RAZVOJ	11
Marijana Azdejković	
UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM I ODRŽIVI RAZVOJ	19
Aleksandra Jovanović	
UTICAJ KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA NA PROMENE U URBANOJ SREDINI	25
Anđelina Lučić, Nenad Miletić	
TRETIRANJE PROBLEMATIKE KOJA SE ODNOSI NA ZEMLJIŠTE U PROSTORNIM PLANOVIMA NA RAZLIČITIM TERITORIJALNIM NIVOIMA U SRBIJI	33
Ajša Škrijelj, Tijana Radišić	
TRANSFORMACIJA PRAVACA KORIŠĆENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U SRBIJI	41
Vojislav Dedjanski	
UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM U REPUBLICI SRBIJI SA POSEBNIM OSVRTOM NA POLJOPRIVREDU I ŠUMARSTVO	47
Duško Đukić	
UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM U PROSTORNIM PLANOVIMA PODRUČJA POSEBNE NAMENE SA POSEBNIM OSVRTOM NA INFRASTRUKTURNE KORIDORE (PRIMER PPPPN INFRASTRUKTURNOG KORIDORA BEOGRAD - JUŽNI JADRAN, DEONICA BEOGRAD - POŽEGA)	53
Jovana Ristović, Dragan Nedić, Sanja Krsmanović	
STRATEŠKI PRISTUPI, OBRASCI I ODLUKE U UPRAVLJANJU ZEMLJIŠTEM I PLANIRANJE RAZVOJA TRANSPORTA	61
Katarina Kopčić, Dejan Doljak, Marija Perić	
ZEMLJIŠTE U FUNKCIJI ODRŽIVOG ENERGETSKOG RAZVOJA: POTENCIJALI I OGRANIČENJA	69
Marija Živković, Milan Radović	
PLANIRANJE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA KAO MEHANIZAM ZA ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA	75
Dejan Doljak, Marija Perić, Katarina Kopčić	

Sadržaj

INTEGRALNO POVEZIVANJE I VALORIZACIJA TURISTIČKIH CELINA U FUNKCIJI ODRŽIVOG UPRAVLJANJA ZEMLJIŠTEM NA PROSTORU REJONA ZAPADNA SRBIJA	83
Jovana Munjas, Rajka Đukanović, Marija Ilić, Bojan Blagojević	
UTICAJ NAKNADE ZA UREDJENJE GRADJEVINSKOG ZEMLJIŠTA NA UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM	91
Dragan Nedić	
BROWNFIELD LOKACIJE U SRBIJI I MOGUĆNOSTI NJIHOVE REGENERACIJE	99
Ivan Tanasković	
MOGUĆNOST UNAPREĐENJA BRAUNFIELD LOKACIJA LOKALNIH SAMOUPRAVA U SRBIJI	107
Milan Martinović	
PROBLEMI BRAUNFIELD LOKACIJA U SRBIJI	111
Nemanja Jevtić, Marko Malinović	
UPRAVLJANJE GRAĐEVINSKIM ZEMLJIŠTEM U BEOGRADU I MODERNIM GRADOVIMA U ZAPADNOJ EVROPI - ISKUSTVA I PRIMERI	117
Duško Đukić, Miloš Đukić	
UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM KOLUBARSKOG LIGNITSKOG BASENA	123
Zorica Jeremić, Nenad Miletić, Jovana Tijosavljević	
EKSPROPRIJACIJA ZEMLJIŠTA – ZAKONSKE ODREDBE, PREDNOSTI, NEDOSTACI I POSLEDICE (PRIMER INFRASTRUKTURNOG KORIDORA BEOGRAD-JUŽNI JADRAN)	129
Drago Popadić, Sanja Dubaić	
POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE – RAZVOJNI POTENCIJAL OPŠTINE KIKINDA	135
Branko Protić, Aleksandra Gajić	
UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM NA TERITORIJI PANČEVAČKOG RITA	141
Zorica Marović	
PLANIRANJE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA NA TERITORIJI OPŠTINE SAVSKI VENAC	151
Milan Martinović	

DEGRADACIJA ZEMLJIŠNIH USLOVA NA TERITORIJI OPŠTINE VOŽDOVAC	157
Milena Đurković, Nevena Đurić	
PLANIRANJE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA NA PODRUČJU ADE HUJE U GENERALNOM PLANU BEOGRADA 2021.	167
Nikola Cvetković	
DEAGRARIZACIJA I SOCIO-EKONOMSKE TRANSFORMACIJE U MREŽI NASELJA OPŠTINE JAGODINA	175
Natalija Mirić	
DEGRADACIJA ZEMLJIŠTA I PREDLOZI ZA SANACIJU - PRIMER OPŠTINE PARAĆIN	183
Ana Vujasinović, Jovana Ristović	
KOMPARATIVNA ANALIZA PRIRODNIH RESURSA U CILJU ODRŽIVOG UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM NA TERITORIJI OPŠTINE TRSTENIK	189
Bojan Živković, Ružica Petričević, Srđan Krljanac, Dragutin St. Perić, Balša Guzina	
UTICAJ SOCIJALNO-GEOGRAFSKIH FAKTORA NA NAČIN KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA U GEOPROSTORU GRADA ČAČKA	195
Ana Vrbnik	
UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM NA TERITORIJI GRADA ČAČKA	203
Teodora Nikolić	
PLANIRANJE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA NA PODRUČJU OPŠTINE IVANJICA	211
Bojana Poledica	
PLANIRANJE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA U OPŠTINI POŽEGA	219
Ivana Milosavljević, Dušan Ristić, Bojana Poledica	
UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM NA PRIMERU DOLINE SREDNJEG TOKA REKE ĐETINJE	227
Marijana Petrović, Slobodan Stanković	
UTICAJ DEPOPULACIJE I DEAGRARIZACIJE NA NAČIN KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA U OPŠTINI KURŠUMLIJA	237
Dušan Ristić	

Sadržaj

**UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM KROZ PROSTORNE I URBANISTIČKE PLANOVE
NA PRIMERU OPŠTINE BOR 245**
Dragana Nikolić, Bojan Miletić

**KRITIČKI OSVRŤ NA PLANIRANU IZGRADNJU OBILAZNICE
OKO GRADA BRČKOG 251**
Dobro Vasić

POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE – RAZVOJNI POTENCIJAL OPŠTINE KIKINDA

MSc Branko Protić¹, MSc Aleksandra Gajić²

Apstrakt: Poljoprivredno zemljište predstavlja značajni razvojni potencijal na teritoriji opštine Kikinda. Po procentu poljoprivredne površine, opština Kikinda je iznad proseka, kako u Vojvodini, tako i u Sevreobantskom okrugu. U radu je dat pregled korišćenja zemljišta na teritoriji opštine Kikinda, sa akcentom na poljoprivredno zemljište, kao jedan od primarnih razvojnih potencijala opštine. Analizirana je struktura korišćenja poljoprivrednog zemljišta, kao i osnovne karakteristike poljoprivrednog stanovništva na teritoriji opštine. Cilj rada je da ukaže na potencijale, ali i ograničenja u sadašnjem načinu korišćenja poljoprivrednog zemljišta, koji mogu biti od značaja za budući razvoj opštine.

Cljučne reči: poljoprivredno zemljište, korišćenje zemljišta, potencijal, opština Kikinda

AGRICULTURAL LAND – DEVELOPMENT POTENTIAL OF KIKINDA MUNICIPALITY

Abstract: Agricultural land represents significant potential for development in the municipality of Kikinda. By the percentage of agricultural land, the municipality of Kikinda is above average, both in Vojvodina and North Banat District. In this paper is given an overview of land use in Kikinda municipality, with focus on agricultural land, as one of the primary development potentials of the municipality. For the purposes of the paper, structure of agricultural land and basic characteristics of the agricultural population in the municipality has been analysed. The aim of this paper is to emphasize potentials and limitations of the current method of the agricultural land use, which could be important for future development of the municipality.

Key words: agricultural land, land use, potential, municipality of Kikinda

UVOD

Opština Kikinda, kao tipična opština u AP Vojvodini, raspolaže velikim površinama poljoprivrednog zemljišta. Po procentu poljoprivredne površine, opština Kikinda je iznad proseka, kako u Vojvodini, tako i u Sevreobantskom okrugu. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 70693 hektara.

Poljoprivreda i obrada zemlje je od perioda naseljavanja ljudi na ovom području predstavljala jedan od glavnih pokretača razvoja. I pored toga što je proces industrijalizacije znatno smanjio procenat stanovništva koji zavisi isključivo od poljoprivrede, i dalje je veliki broj stanovnika opštine Kikinda, direktno ili indirektno povezan sa poljoprivredom.

---

¹ brankoprotic@hotmail.com

² gajicaleksandra@ymail.com

Poljoprivredno zemljište – razvojni potencijal opštine Kikinda

Konstantno izostajanje ulaganja u poljoprivredu 90-tih godina prošlog veka doveo je do situacije da je prosečna starost mehanizacije u opštini Kikinda između 15 i 20 godina. Niska cena otkupa poljoprivrednih proizvoda, a visoke cene mehanizacije, rezervnih delova i energenata, uzrok su teškog položaja poljoprivrednih proizvođača, kako individualnih, tako i u poljoprivrednim organizacijama.

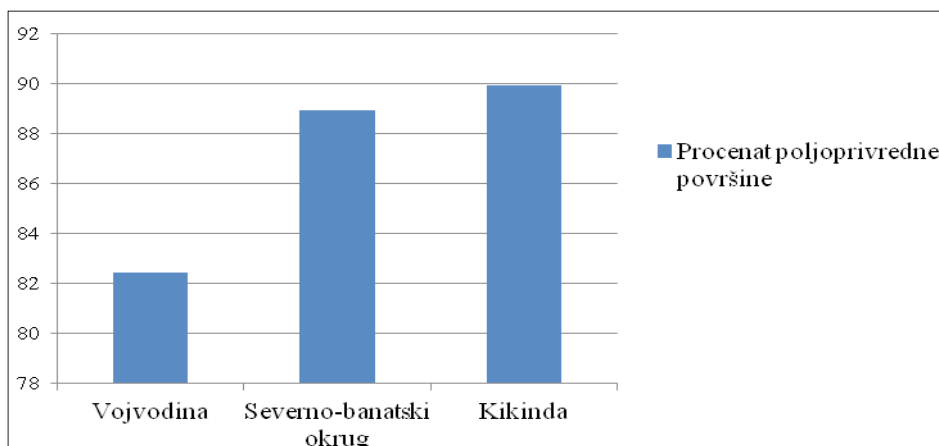
POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE OPŠTINE KIKINDA

Površine pod poljoprivrednim zemljištem čine 90 % ukupne teritorije opštine Kikinda, što je iznad prosečnih vrednosti Vojvodine i Severnobanatskog okruga.

Tabela 1. Procenat poljoprivredne površine

Teritorija	Procenat poljoprivredne površine
Vojvodina	82,4
Severno-banatski okrug	88,9
Kikinda	89,9

Grafikon 1. Procenat poljoprivredne površine

Procenat poljoprivrednih površina u odnosu na površinu opštine, neznatno se menjao tokom vremena i prema podacima Republičkog zavoda za statistiku poslednjih pet godina iznosio je oko 90 % (ovakav trend prisutan je i u mnogo dužem vremenskom periodu). Godine 2012. u opštini je iznosio je 89,9 %, što je najmanji procenat u ovom periodu, a razlog tome jeste širenje radne zone i površina pod šumama.

Prema prostornom planu opštine Kikinda, nastaviće se trend blagog smanjenja procentualnog udela poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj teritoriji opštine. Ukupno postojeće poljoprivredno zemljište će se smanjiti za 1.513,61 ha tako da će učešće ovog zemljišta u ukupnom iznositi 88,00% (tabela 3). Do smanjenja ukupnog poljoprivrednog zemljišta doći će delom zbog planiranih radnih zona u ataru, realizacije planiranog povećanja šumskog zemljišta, izgradnje putne infrastrukture, planiranih ribnjaka i turističko-rekreativnih lokaliteta.

**Lokalna samouprava u planiranju i uređenju prostora i naselja
Upravljanje zemljištem - Zbornik radova mladih istraživača, Zlatibor, 2014.**

Tabela 2. Broj hektara i procenat poljoprivredne površine u odnosu na površinu opštine Kikinda

Površina opštine (ha)	Poljoprivredna površina (ha)	Procenat poljo. površine	Godina
78200	70596	90,3	2008
78200	70594	90,3	2009
78200	70693	90,4	2010
78200	70693	90,4	2011
78200	70316	89,9	2012

Izvor: RZS

Tabela 3. Postojeće i planirano stanje namene poljoprivrednog zemljišta u opštini Kikinda

	postojeće		planirano	
	ha	%	ha	%
Poljoprivredno zemljište	70.315,92	89,92	68.864,00	88,06
Njive, voćnjaci i vinogradi	62.567,46	80,01	61.030,50	78,04
Livade i pašnjaci	7.457,30	9,54	7.114,20	9,10
Ribnjak	281,46	0,36	709,60	0,91
Trstici i močvare	9,70	0,07	9,70	0,01

Izvor: PPO Kikinda, 2013.

Poljoprivredno zemljište će se u planskom periodu (do 2020. godine) najvećim delom koristiti kao obradivo poljoprivredno zemljište (pretežno njive, a u manjoj meri vrtovi, voćnjaci, vinogradi i livade), a manjim delom kao neobradivo zemljište. Pristup poljoprivrednim površinama omogućen je glavnim i sabirnim atarskim putevima.

Prema prostornom planu osnovni princip jeste racionalno iskorišćavanje poljoprivrednog zemljišta, unapređivanje životne sredine kao i proizvodnja zdravstveno ispravne hrane sa rejonizacijom poljoprivredne proizvodnje. Da bi se to postiglo neophodno je utvrditi namenu korišćenja poljoprivrednih površina na bazi prirodnih i drugih uslova, utvrditi površine za proizvodnju zdrave hrane, površine koje se odvodnjavaju, navodnjavaju ili se mogu navodnjavati, stepen erozije poljoprivrednog zemljišta, površine koje se štite ili mogu da se štite kao staništa divljih biljnih i životinjskih vrsta, kojima se ne može promeniti namena radi očuvanja prirodne ravnoteže. Poseban zadatak predstavlja rekultivacija poljoprivrednog zemljišta koje je korišćeno za eksploataciju mineralnih sirovina ili odlaganje komunalnog otpada, pretvaranje neobradivog zemljišta u obradivo poljoprivredno zemljište i poboljšanje kvaliteta obradivog poljoprivrednog zemljišta (PPO Kikinda 2013).

Poljoprivredno zemljište je potrebno štiti merama i aktivnostima kojima se trajno obezbeđuju prirodne funkcije zemljišta, a to su: zabrana korišćenja poljoprivrednog zemljišta u druge svrhe; zabrana ispuštanja i odlaganja otpadnih i štetnih materija; kontrolisana primena mineralnih đubriva i preparata za zaštitu; izbor adekvatnih tehnologija u obradi zemljišta; primena protiverozionih mera. Uz primenu ovih mera sačuvaće se kvalitet zemljišta tj. njegova fizička, hemijska i biološka svojstva.

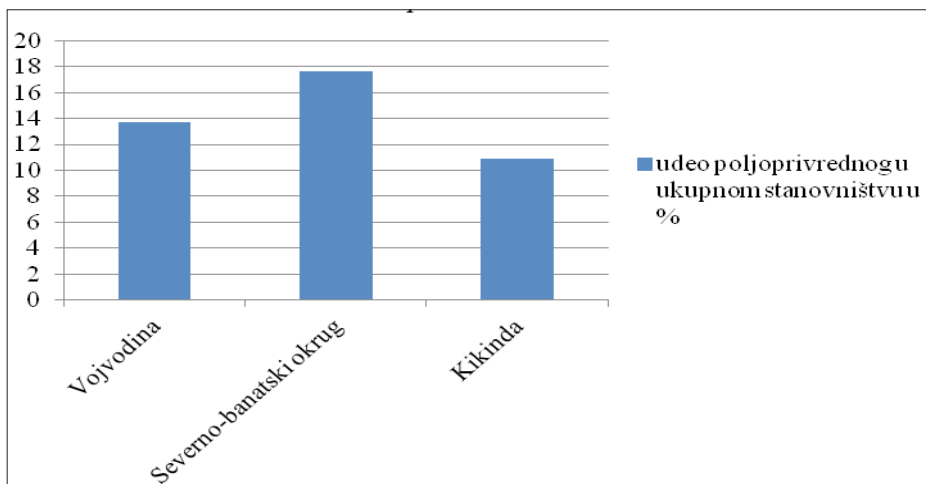
Činjenica koja ide u prilog poljoprivrednoj proizvodnji na teritoriji opštine Kikinda jeste povoljna struktura poljoprivrednog zemljišta, koja omogućava uspešno gajanje svih poljoprivrednih kultura, prilagođenih umereno-kontinentalnoj klimi. Najrasprostranjeniji tipovi zemljišta na teritoriji opštine su černoze, ritske crnice, livadske crnice, ritske smonice i zaslanjena zemljišta. Ritske crnice sa svojim podtipovima zauzimaju 26873 ha; černoze sa svojim varijetetima pokriva površinu od 20632 ha; livadske crnice zauzimaju površinu od

Poljoprivredno zemljište – razvojni potencijal opštine Kikinda

19909 ha; pod ritским smonicama je površina od 5275 ha, a pod slatinama je 5071 hektara površine opštine. Analizom bonitetnih karakteristika tipova zemljišta na teritoriji opštine, možemo zaključiti da znatno manji deo površine pod poljoprivrednim zemljištem ne pripada visoko produktivnom tipu zemljišta (zemljište pod slatinama).

Poljoprivredno stanovništvo u opštini Kikinda čini 10,9 % od ukupnog stanovništva u opštini, što je manje od vojvođanskog proseka, a znatno manje od proseka u Severnobanatskom okrugu. Ova situacija sa malim procentom poljoprivrednog stanovništva na prvi pogled može izgledati neobično obzirom na visok procenat obradivog zemljištva u ukupnom broju hektara. S druge strane visok stepen industrijalizacije je uslovio da veliki broj radno sposobnog stanovništva koji se do tada isključivo bavio poljoprivredom, pronađe zaposlenje u industrijskim kompleksima (Livnica Kikinda, "Toza Marković", MSK, "Naftagas"), te ili potpuno prestane da se bavi poljoprivrednom proizvodnjom ili se poljoprivrednom bavi kao sporednom delatnošću.

Grafikon 2. Udeo poljoprivrednog stanovništva u ukupnom stanovništvu u procentima

Problem malog procenta poljoprivrednog stanovništva u ukupnom stanovništvu praćen je i činjenicom da je veoma mali procenat stanovništva koje se bavi poljoprivredom spreman na korišćenje inovacija i novih tehnologija u poljoprivrednoj proizvodnji. Iz ovih razloga za poljoprivrednu proizvodnju u opštini Kikinda bi se najpre moglo reći da je tradicionalna. Kako se veliki procenat stanovništva bavi poljoprivredom kao sekundarnom delatnošću, pored tradicionalnog načina obrade zemlje, gaje se samo one kulture koje ne zahtevaju velika ulaganja i značajnije tretiranje zemljišta.

Iz sadašnje perspektive ova situacija predstavlja značajnu prepreku razvoju poljoprivrede, ali istovremeno i mogućnost da se poljoprivredna proizvodnja ustanovi po modernim principima, bez opterećenja tradicionalnim načinom obrade zemlje.

U periodu posle 2000-te godine započet je proces privatizacije, pa je veći deo poljoprivrednih preduzeća sa teritorije opštine Kikinda privatizovan. Deo poljoprivrednih organizacija je, naročito zemljoradničke zadruge u pojedinim selima, u postupku stečaja.

Na teritoriji opštine Kikinda, ima ukupno 11 privatnih preduzeća koja se bave poljoprivrednom proizvodnjom i 14 zemljoradničkih zadruga i DOO koji rade na poljoprivrednoj proizvodnji u privatnom sektoru (Opština Kikinda, 2013).

**Lokalna samouprava u planiranju i uređenju prostora i naselja
Upravljanje zemljištem - Zbornik radova mladih istraživača, Zlatibor, 2014.**

Treba istaći i činjenicu da je privatizacijom znatno izmenjena vlasnička struktura zemljišta, način obrade i gazdovanja (iz centra, kompanije). Sadašnja struktura vlasništva je sledeća: individualna gazdinstva, privatne kompanije, državno zemljište i vlasnici kojima poljoprivre- da nije osnovna delatnost.

Problematika navodnjavanja poljoprivrednih površina takođe je od velikog značaja za bolje iskorišćavanje potencijala poljoprivrednog zemljišta na teritoriji opštine Kikinda. Prosečne padavine u opštini Kikinda su daleko ispod proseka u Srbiji, te je navodnjavanje zemljišta neophodno radi poboljšanja kvantiteta i kvaliteta prinosa. U opštini Kikinda oko 3000 ha se nalazi pod sistemima za navodnjavanje, koje je deo sistema Dunav-Tisa-Dunav, ali mala površina zemljišta se navodnjava. Razlog tome je nepostojanje centralnog upravljanja ovim sistemom (raspad zemljoradničkih zadruga), a postoje i problemi sa već postojećim sistemima za navodnjavanje, koji nisu u dobrom stanju (oprema i održavanje kanala), a takođe i voda koja se koristi za navodnjavanje nije zadovoljavajućeg kvaliteta (Opština Kikinda, 2009).

ZAKLJUČAK

Kikindska opština poseduje veliki potencijal u poljoprivrednom zemljištu. Veliki procentualni udeo poljoprivrednog zemljišta (90 %) u odnosu na ukupnu površinu opštine; 92 % poljoprivrednih površina čine obradive površine, a od njih 97 % čine oranice i bašte; tradicija i iskustvo stanovništva; izuzetno povoljna struktura poljoprivrednog zemljišta sa visoko produktivnim tipovima zemljišta; su samo neki od pokazatelja vrednosti i potencijala ovog resursa.

Sa svim ovim karakteristikama poljoprivrednog zemljišta opštine Kikinda, budućim koordinisanim korišćenjem, upravljanjem, uređenjem i zaštitom poljoprivrednog zemljišta; promovisanjem novih tehnologija u poljoprivredi, posebno većim poljoprivrednim organizacijama; adekvatnom podrškom države i lokalne zajednice, aktivirao bi se ovaj veliki potencijala opštine i poljoprivreda bi u budućnosti predstavljala glavni pokretač razvoja opštine Kikinda.

LITERATURA

- (2007) Strategija ekonomskog razvoja opštine Kikinda. Kikinda
- (2009) Opština Kikinda: Lokalna strategija održivog razvoja 2009-2013 - nacrt. Kikinda
- (2013) Prostorni plan opštine Kikinda. „Službeni list opštine Kikinda“ br. 12/13, Kikinda
- (2009) Opštine u Srbiji 2009. Republika Srbija - Republički zavod za statistiku, Beograd
- (2010) Opštine u Srbiji 2010. Republika Srbija - Republički zavod za statistiku, Beograd
- (2011) Opštine i regioni u Republici Srbiji 2011. Republika Srbija - Republički zavod za statistiku, Beograd
- (2012) Opštine i regioni u Republici Srbiji 2012. Republika Srbija - Republički zavod za statistiku, Beograd
- (2013) Opštine i regioni u Republici Srbiji 2013. Republika Srbija - Republički zavod za statistiku, Beograd
- (2013) Popis poljoprivrede 2012. Poljoprivreda u Republici Srbiji. Republika Srbija – Republički zavod za statistiku, Beograd